

Intervju: Valentin Inzko, visoki predstavnik i specijalni predstavnik Evropske unije u BiH: “Dijalog i kompromis u Prudu moraju biti nastavljени”

Valentin Inzko, specijalni izaslanik EU i visoki predstavnik OHR-a u BiH u intervjuu za Sarajevo-x.com govori o važnosti i uspjehu svoje misije u BiH, o viziji koju ima, bosanskohercegovačkim političarima, neophodnosti nastavka pregovora u Prudu, okvirima za širenje EU i načinu kako bi se bh. političari trebali odnositi prema svom poslu.

Razgovarao: Ahmed Burić

Sarajevo-x: Sve oči uprte su u vas. Moglo bi se reći da je recepcija onoga što su uradili dosadašnji visoki predstavnici, čini se, više negativan nego pozitivan. Zemlja je podijeljena, nacionalistički koncepti još uvijek priječe razvoj, tu je i nadolazeća kriza i recesija. Koliko je objektivno Vaš zadatak težak i koliko je objektivno komplicirana situacija u kojoj je BiH danas?

Valentin Inzko: Pa, mnogo je teži nego što se nekome ko gleda sa strane može učiniti. Prvenstveno, moj zadatak kao visokog predstavnika je provedba Dejtonskog sporazuma, a kao EUSR – pomaganje procesa reformi potrebnih za približavanje BiH euroatlantskim integracijama. Svi imaju neku svoju viziju BiH i od mene očekuju da baš njihovu viziju podržim, bez obzira koliko ista bila realna ili dobra za BiH. U svom radu ja ću se voditi vizijom da li radim nešto dobro za ovu zemlju ili ne. Zemlja jeste u ozbiljnoj ekonomskoj i političkoj situaciji.

Zato treba razgovarati i naći kompromisna rješenja, a pri tome uskostranačke politike staviti u drugi plan.

Sarajevo-x: Prije nekoliko dana u posjeti predsjedniku Vlade RS-a Miloradu Dodiku kazali ste da Vi i on imate slične stavove o daljem putu BiH i da ste se usaglasili da zajednički treba raditi na tranziciji OHR-a u Kancelariju specijalnog predstavnika EU. Nimalo nikada sumnjajući u Vaše dobre namjere, valja primijetiti da je teško vjerovati da će Dodik, koji je uz Silajdžića u posljednje vrijeme bio jedna od najvećih kočnica BiH u otvaranju prema Evropi, tako odjednom promijeniti kurs. Jeste li potpuno sigurni da se s postojećom garniturom političara može naprijed i kako je to moguće osigurati?

Valentin Inzko: Na vama je da izaberete političare, a na meni je da s njima radim kako bi ubrzali evropski put. Ono što političari sa svoje strane moraju učiniti je jačanje dijaloga i kompromisa. To nisu samo dvije riječi. To je filozofija funkcioniranja EU i kao takvo je od ključnog značaja za poboljšanje sveukupne političke situacije u BiH i za približavanje EU.

Političari, ovi ili neki budući, jednostavno moraju shvatiti da je dogovor jedini put naprijed i da on nema alternativu. Ponašanje u tom duhu zahtijeva mnogo više truda, ali je dugoročno isplativije i donosi boljitak za BiH. Politički dijalog i kompromis koji je započet u Prudu moraju biti nastavljeni, pa i prošireni, kako bi dobili što širu podršku u Parlamentu i javnosti jer je svjetlo na kraju tunela.

Sarajevo-x: Dobar ste poznavalac situacije u regiji i tačno ste primijetili da je ekonomija RS-a u prednosti u odnosu na Federaciju, jer je Federacija, naprosto, skuplja. Postoji srednji, kantonalni, nivo koji odnosi značajna sredstva. Kako je moguće napraviti balans između te dvije ekonomije? U kojem smjeru mislite da trebaju ići imovinski odnosi?

Valentin Inzko: Efekti svjetske globalne ekonomske krize postaju sve evidentniji u cijeloj BiH. Svi nivoi vlasti u BiH treba da preduzmu hitne i koordinirane mjere kako bi ublažili posljedice te krize. Naivno je misliti i zavaravati se da nešto što se dogodi u Federaciji BiH ne utječe na RS i obrnuto. Jasno je da će svi nivoi vlasti u BiH trebati preduzeti odgovarajuće mjere. Mislim da ste u Vašem pitanju pokušali previše pojednostavniti dosta kompliciranu političku i administrativnu situaciju. Mislim da je najbolji odgovor na ovo pitanje da se jednostavno povećaju primanja za sve u BiH. Kako bi se povećali prihodi potrebno je istinsko ujedinjavanje bosanskohercegovačkog ekonomskog prostora, veća orjentiranost politike na privlačenje investicija i otvaranje radnih mjesta. Nema tu velike filozofije.

Treba biti sasvim jasno da ne može biti uspjeha jednog i istovremeno neuspjeha drugog entiteta. Nema prosperitetne Republike Srpske ako je Federacija siromašna. Kao što je to na otvaranju Mostarskog sajma rekao hrvatski premijer Ivo Sanader: "Nema prosperitetne Hrvatske ako je BiH siromašna." Svakome je u interesu da živi u pozitivnom i prosperitetnom okruženju.

Sarajevo-x: Izjavili ste i da bi promjena Ustava bio najbolji dokaz da u BiH vlada stabilna politička situacija pošto samo stabilne zemlje mijenjaju ustav. U kojem smislu i pravcu bi se, prema Vašem mišljenju, trebao mijenjati Ustav?

Valentin Inzko: Rekao sam i to da promjena Ustava nije uvjet za 5+2. Više sam mislio na to da bi ustavne promjene pokazale neku vrstu zrelosti cjelokupne BiH politike. Ni ja, ni međunarodna zajednica sasvim sigurno nećemo davati rješenja, niti ću komentirati pojedine prijedloge. Kakvo god ustavno rješenje bude dogovoreno, ono za cilj mora imati to da Bosnu i Hercegovinu učini efikasnijom i kompatibilnijom sa EU. Iako promjena ustava u ovom trenutku nije uslov za napredak na procesu evropskih integracija, siguran sam da će se on morati

mijenjati. Dakle, niko iz međunarodne zajednice neće nametati rješenja, ali smo voljni pomoći proces. Promjena Ustava BiH može biti isključivo provedena konsenzusom tri naroda i njihovih političkih predstavnika. Drugog načina nema.

Sarajevo-x: Koliko je situacija u BiH i vrlo spora dinamika promjena produkt objektivno vrlo zamršenog konteksta koji uključuje konsultiranje velikog broja strana za bilo kakvu konkretnu akciju? I sami ste nakon što je Bruxelles dao zeleno svjetlo trebali tražiti podršku i Sjedinjenih Država i ići u Moskvu.

Valentin Inzko: Činjenica jeste da BiH ima kompliciranu i veliku upravnu strukturu, što sasvim sigurno utiče na dinamiku reformi. No to ne znači da napredak nije moguć. Dapače, neke od najzahtjevnijih reformi su provedene upravo sa ovom strukturom. Tako da je sve moguće kada za to postoji dobra volja. Upravo zato sam rekao da svaka promjena Ustava za rezultat mora imati podizanje efikasnosti funkcioniranja BiH.

Sarajevo-x: Vaš se prethodnik u dobroj mjeri izgubio u tom lavirintu međunarodnih odnosa prema BiH i opstrukcija unutar domaćeg političkog miljea. Jeste li sigurni da možete pomiriti sve te krajnosti i koji je, ustvari, vaš osnovni politički cilj kad je u pitanju BiH?

Valentin Inzko: Uživam punu podršku međunarodne zajednice za svoj rad u BiH. Za visokog predstavnika to je bitan preduvjet za uspješan rad. Drugi preduvjet je da osoba koja obavlja ovu funkciju detaljno poznaje situaciju u ovoj zemlji i široj regiji.

Što se tiče mog cilja to je jasno. U prvom planu je provođenje dva uvjeta i pet ciljeva koje je postavilo Vijeće za provedbu mira sa ciljem tranzicije OHR-a u Ured specijalnog predstavnika EU. Dugoročno, moji naponi će biti koncentrirani na reforme koje treba provesti, a koje su dio paketa

Evropskoga partnerstva. Ali, da opet kažem – političari iz BiH imaju odgovornost za ovu zemlju, za dobro i za sve slabo. Ako će pomoći meni, pomoći će sebi. Ako se, ne daj Bože, odluče za destruktivno ponašanje, najviše će da naude svojim ljudima i zemlji.

Sarajevo-x: U zadnje vrijeme rijetko propuštate napomenuti da ste čovjek s granice. Moglo bi se reći da su Vaš život i karijera građeni, na neki način, uporedo s promjenama na karti Evrope.

Valentin Inzko: Ako ste vi spremni za Evropu, morate to i dokazati. Evropska unija je svoju obavezu prema BiH do sada potvrdila nebrojeno puta. Na liderima ove zemlje je da pokažu, konkretnim akcijama, stvarnu opredijeljenost ka EU. BiH kao član EU – to je jedinstven stav Unije. Nedavna posjeta ministara vanjskih poslova Češke, Švedske i Francuske je još jedna u nizu potvrda opredijeljenosti EU prema Bosni i Hercegovini.

Sarajevo-x: Sami ste kazali da je Evropa, pa i vaša zemlja Austrija, umorna od proširivanja, ali prema pojedinim anketama o učešću birača na izborima za Evropski parlament i nivou povjerenja u evropske institucije, Evropa kao da je umorna i od same sebe.

Valentin Inzko: Evropa će riješiti svoje institucionalne probleme, to nije sporno, ali ovdje u BiH to nikome ne bi smio biti izgovor za neprovođenje reformi potrebnih za približavanje ove zemlje EU. Lisabonski ugovor će, između ostalog, pripremiti EU za proces daljeg širenja, a to će sasvim sigurno biti prije nego BiH bude u prilici postati punopravnim članom.

Sarajevo-x: Vaš silazak u svlačionicu u kojoj ste čestitali igračima reprezentacije BiH nakon utakmice BiH – Belgija shvaćen je kao dirljiv potez. S druge strane, dio javnosti bio

je blago začuđen kada Vas je vidio u studiju Muzičke produkcije kako idete pozdraviti grupu Regina koja predstavlja BiH na Pjesmi Evrovizije. Želite li time pokazati da politika treba imati ljudsko, pozitivno lice kojeg se ne treba libiti?

Valentin Inzko: Moja poruka je da politika nije jedini bit života ili to barem ne bi trebala biti u zemlji koja ima tako mnogo talenata i vlastitog kvaliteta, bez obzira da li se radi o sportu, umjetnosti ili nauci. Sa druge strane, sport i kultura imaju integrirajući učinak u društvu. Ne sumnjam da u pravoj atmosferi u zemlji i ti segmenti mogu odigrati pozitivnu ulogu, kako u jačanju države, tako i povezivanju ljudi.